

Jugar per viure: oci i temps lliure (1)

Jugar és necessari per gaudir de la vida. S'aprèn a més a guanyar i perdre, a fer servir la imaginació, a ser-hi amb els altres... i fins i tot a tractar Déu.

24/04/2012

Avui, en molts països, el sistema educatiu dóna als nens i als joves cada vegada més temps lliure, de manera que molts pares són especialment sensibles a la importància d'aquests moments per a l'educació dels seus fills.

De vegades, però, el principal temor és que "es perdi el temps" durant els períodes no lectius. Per això, moltes famílies cerquen activitats extraescolars per als fills, i no és estrany que aquestes tinguin caire acadèmic –un idioma o un instrument musical–, que completi els estudis.

El valor dels temps lliure

El temps lliure té unes virtualitats educatives específiques, a les quals es referia Joan Pau II quan animava a «potenciar i valoritzar el temps lliure dels adolescents i orientar les seves energies» [1].

En aquestes hores diàries en què les obligacions acadèmiques s'interrompen, en major o menor mesura, el jove se sent amo del seu propi destí; pot fer allò que realment vol: ser-hi amb els amics o la família, conrear aficions, descansar i divertir-se de la manera que més el satisfà.

Aquí pren decisions que entén com a pròpies, perquè s'adrecen a jerarquitzar els interessos: què m'agradaria fer, quina tasca hauria de recomençar o quina podria ajornar... Pot aprendre a conèixer-se millor, descobrir responsabilitats noves i administrar-les. En definitiva, posa en joc la seva pròpia llibertat d'una manera més conscient.

Per això els pares i educadors han de valoritzar el temps lliure d'aquells que depenen d'ells. Perquè educar és educar per ser lliures, i el temps lliure és, per definició, temps de llibertat, temps per a la gratuïtat, la bellesa, el diàleg, un temps per a totes aquestes coses que no són "necessàries" però sense les que hom no pot viure.

Aquest potencial educatiu pot malmetre's tant si els pares es desentenien de l'oci dels fills –sempre que compleixin amb les seves

obligacions escolars—, com si el veuen només com una oportunitat de "prolongar" la seva formació acadèmica.

En el primer cas, és fàcil que els fills es deixin portar per la comoditat o la mandra, i que descansin d'una manera que els exigeixi poc esforç (per exemple, amb la televisió o els videojocs).

En el segon, es perd l'especificitat educativa del temps lliure, ja que aquest esdevé una mena de perllongació de l'escola, organitzada per iniciativa gairebé exclusiva dels pares. Al final, malauradament, la imatge del viure que es transmet és la d'una existència dividida entre obligacions i diversió.

Convé, per tant, que els pares valorin sovint què aporten al creixement integral dels fills les activitats que realitzen al llarg de la setmana, i si el seu conjunt contribueix de manera

equilibrada al descans i a la formació.

Un horari atapeït significa que el fill farà moltes coses, però potser no aprendrà a administrar el temps. Si es vol que els fills creixin en virtuts, cal facilitar-los que experimentin la pròpia llibertat; si no se'ls dóna la possibilitat de triar les activitats favorites, o se'ls impedeix en la pràctica jugar o estar amb els amics, hom corre el risc que –quan creixin– no sàpiguin com divertir-se. En aquesta situació, és fàcil que acabin deixant-se portar per allò que la societat de consum els ofereix.

Educar en l'ús lliure i responsable del temps lliure requereix que els pares coneguin bé els fills, perquè convé proposar formes d'oci que responguin als seus interessos i capacitats, que els descansin i diverteixin.

Els fills, sobretot quan són petits –i és el millor moment per formar-los en aquest aspecte– estan molt oberts allò que els pares els presenten, i si això els satisfà, s'estan posant les bases perquè descobreixin per si mateixos la millor manera d'emprar els temps d'oci.

Evidentment, això requereix imaginació per part dels pares, i esperit de sacrifici. Per exemple, convé moderar les activitats que consumeixen un temps desproporcionat o porten el noi a aïllar-se (com succeeix quan es passen hores davant el televisor o a internet). És millor privilegiar aquelles que permeten conrear relacions d'amistat, i que l'atrauen espontàniament (com sol ser l'esport, les excursions, els jocs amb altres nens, etc.).

Jugar per créixer

Però de totes les ocupacions que es poden exercir en el temps lliure, hi ha una que els nens –i no només ells– prefereixen sobre les altres: el joc.

Resulta natural, perquè el joc s'associa espontàniament a la felicitat, a un lloc on el temps no és pesat, a una vivència oberta a l'admiració i a l'inesperat. En el joc un mostra la seva identitat més pròpia: s'implica amb tot el seu ésser, sovint més fins i tot que en força treballs.

El joc és, sobretot, una prova d'allò que serà la vida: és una manera d'aprendre a utilitzar les energies que tenim a disposició, és un tempteig de capacitats, del que podem realitzar. L'animal també juga, però molt menys que l'home, precisament perquè el seu aprenentatge s'estabilitza. Les persones juguen durant tota la seva vida, ja que poden seguir creixent –

com a persones— sense limitació d'edat.

La naturalesa humana se serveix del joc per assolir el desenvolupament i la maduresa. Jugant, els nens aprenen a interpretar coneixements, a assajar les forces en la competició, a integrar els diferents aspectes de la personalitat: el joc és un continu repte.

Experimenten regles, que cal assumir lliurement per jugar bé, es marquen objectius, i s'exerciten en relativitzar les derrotes. No hi ha joc al marge de la responsabilitat, de manera que el joc conté un valor ètic, ens ajuda a ser subjectes morals.

Per això, és normal jugar amb altres, jugar "en societat". Tan radicat està aquest caràcter social, que fins i tot quan els nens juguen sols, tendeixen a construir escenaris fantàstics, històries, altres personatges amb els quals dialogar i relacionar-se. En el

joc els nens aprenen a conèixer-se i a conèixer als altres; senten l'alegria de ser-hi i divertir-se amb altres; assimilen i imiten els rols dels seus majors.

S'aprèn a jugar, principalment, en la família. Viure és jugar, competir, però viure també és cooperar, ajudar, conviure. És difícil comprendre com es poden harmonitzar ambdós aspectes – competir i conviure– al marge de la institució familiar. El joc és una de les proves bàsiques per aprendre a socialitzar-se.

En definitiva, el gran valor pedagògic del joc és que vincula els afectes a l'acció. Per això, poques coses uneixen d'una manera més immediata a pares i fills que jugar junts. Com deia sant Josepmaria, els pares han de ser amics dels fills, dedicant-hi temps. Certament, a

mesura que els fills creixen, caldrà adaptar-se.

Però això només significa que l'interès dels pares per l'oci dels fills adoptarà formes noves. Se'ls pot, per exemple, facilitar que convidin amics a casa, o assistir a les manifestacions esportives en què participen...

Iniciatives que, a més, permeten conèixer els amics, i a les seves famílies sense donar l'errada impressió que se'ls vol controlar, o que es desconfia.

També es pot, amb l'ajuda d'altres pares, crear ambients lúdics en què s'organitzin diversions sanes, i les activitats es desenvolupin tenint en compte la formació integral dels participants. Sant Josepmaria va promoure des de molt aviat aquest tipus d'iniciatives, en què s'ofereix un ambient formatiu en què els nois juguen, alhora que perceben la seva dignitat de fills de Déu, preocupant-

se pels altres: llocs on se'ls ajuda a descobrir que hi ha un temps per a cada cosa i que cada cosa té el seu temps, i que en totes les edats –també quan són petits– hom pot cercar la santedat, i deixar un pòsit en les persones que els envolten.

Prenent una expressió de Pau VI, molt estimada per Joan Pau II, es podria dir que els clubs juvenils són llocs on s'ensenya a ser «experts d'humanitat» [2], per això, seria una gran equivocació plantejar el seu interès només en funció de els resultats acadèmics o esportius que assoleixin.

Jugar per viure

En grec, educació (paideia) i joc (paidiá) són termes del mateix camp semàntic. I és que aprenent a jugar s'adquireix, alhora, una actitud molt útil per afrontar la vida.

Encara que sembli paradoxal, no només els nens tenen necessitat de jugar. Fins i tot es pot dir que l'home ha de jugar més com més vell sigui. Tots hem conegut persones a qui la vellesa ha desconcertat: descobreixen que no tenen les forces que tenien abans, i creuen que no poden afrontar els reptes de la vida.

Una actitud que, d'altra banda, podem trobar en molts joves, ancians prematurs, que semblen no tenir la flexibilitat necessària per emprendre situacions noves.

Per contra, probablement ens hem relacionat amb persones grans que mantenen un esperit jove: capacitat d'il·lusionar-se, de recomençar, d'afrontar cada nou dia com un dia d'estrena. I això encara que de vegades tinguin limitacions físiques notables.

Aquests casos posen de manifest que, a mesura que l'home creix, té cada

vegada més importància encarar la vida amb cert sentit lúdic. Perquè qui ha après a jugar sap relativitzar els èxits –èxits o fracassos– i descobrir el valor del joc mateix; coneix la satisfacció que dóna assajar solucions noves per a guanyar; evita la mediocritat que cerca el resultat, però arruïna la diversió. Disposicions que es poden aplicar a les coses "serioses" de la vida, a les tasques corrents, a les situacions noves que, abordades d'una altra manera, podrien portar al desànim o a un sentiment d'incapacitat.

Treball i joc tenen els seus temps diversos: però l'actitud amb què un i altre es planegen no ha de ser diferent, ja que la mateixa persona és qui treballa i qui juga.

Les obres humanes són efímeres, i per això no mereixen ser preses massa seriosament. El seu valor més alt –com ha ensenyat sant

Josepmaria– és que aquí ens espera Déu. La vida només té sentit ple quan fem les coses per amor a Ell... millor encara: en la mesura que les fem amb Ell.

La serietat de la vida és que no podem fer broma amb la gràcia que Déu ens ofereix, amb les oportunitats que ens dóna. Encara que, ben vist, d'alguna manera, també el Senyor se serveix de la gràcia per fer broma amb l'home: **Ell escriu perfectament amb la pota d'una taula** [3], deia sant Josepmaria.

Només la relació amb Déu és capaç de donar estabilitat, nervi i sentit a la vida i a totes les obres humanes. El filòsof Plató va intuir aquesta gran veritat: «és menester tractar seriosament les coses serioses, però no les que no ho són. I només la divinitat és mereixedora de tota classe de benaurada serietat, mentre que els homes som joguines

inventades per ella, i això és el més bonic que hi ha en nosaltres, per tant cal acceptar aquesta missió, i que tot home passi la seva vida jugant els jocs més bonics» [4].

Els jocs més bonics són els "jocs" de Déu. Cadascú ha d'assumir lliurement que és una joguina divina, cridat a jugar amb el Creador. I de la seva mà afrontar totes les activitats, amb la confiança i l'esperit esportiu amb que un nen juga amb el seu Pare.

D'aquesta manera, les coses sortiran abans, més i millor; sabrem sobreposar-nos a les aparents derrotes, perquè l'important –haver jugat amb Déu– ja està fet, i sempre hi ha altres aventures que esperen. La Sagrada Escriptura ens presenta la Saviesa divina **projectant al costat d'Ell, el delectava dia a dia, actuant davant d'Ell en tot moment, jugant amb l'orbe de la**

terra, i em delectava amb els fills d'Adam [5]: Déu, que "juga" creant, ens ensenya a viure amb alegria, seguretat, confiant que rebrem – potser inesperadament– el regal que anhelem, ja què totes les coses cooperen per al bé dels qui estimen Déu, dels que són cridats segons el seu disseny [6].

J. M. Martín i J. Verdià

.....

[1] Joan Pau II, Exhort. apost. *Familiaris consortio* , 22-XI-1981, núm. 76

[2] Joan Pau II, VI Simposi del Consell de les Conferències Episcopals d'Europa, 11-X-1985, núm. 13.

[3] Sant Josepmaria, *Amics de Déu* , n. 117.

[4] Plató, *Les lleis* , 804 d

[5] *Pr* 8, 30-31.

[6] *Rm* 8, 28.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
dev.opusdei.org/ca/article/jugar-per-
viure-oci-i-temps-lliure-1/](https://dev.opusdei.org/ca/article/jugar-per-viure-oci-i-temps-lliure-1/) (10/08/2025)